ԱԶԳԱՍԷՐ

ՄԽԻԹԱՐՆ ԲԱՆԻՆ ՃԱՇԱԿ ԵՐԵՒՑԻ

ԿԱԶՄԵԱԼ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

ՀԱՏ. Գ. ԹԻՒ. 68. ԿԱԼԿԱԹԱ 1846 Նոյեմբեր 28.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ
ԱԶԳԱՅԻՆ

Թիւ 54. էջ 22. և թիւ 67 էջ 121 յայտնեցաք զնոյն Սուրբ Յով- հաննու Եկեղեցւոյ Հայոց ՚ի Չին- սրա, որ եթէ մին վաստակաւոր փաք- րիկ Միաբանութեան ներքոյ լինէր որ կարգադրէր իւր վաստակն ապրել և Եկեղեցին եւս չէր պահէր զնոյն Աղքատ՝ բարեգործ կինեաց.

Այս կարծեաց մերոյ հաւանեք և անհաւանք բազում գտան. բայց ուրախութիւն է մեզ ասել, զի հա- ւանեքն շատ էին քան զանհաւանեան. Եւ այս մեն յատուկ բարի նշա- նն էր, որ մեր բաղձալութեան մասին ձեռնաւն մեր բերել մեր Պատուելի Հայաբանութեան անյապա- ւոր պատմագրոյ, զոր հաւատամք՝ ամե- նեց նոյն կենակից Չինսուրացի յայտ գալ, և յաջողութեամբ պահելոյ զանձնակալութեան նոցա. Նոյն որ մինչ է հարկաւոր Եկեղեցին պաշ- տել և պաշտօնէից, որ չէն մի- նայ, երկրորդ որ նոյն մարդկան կարողութեան համար մեծ է հար- կաւոր, որով ապրել կարող են. Տեղւոյս Սուրբ Եկեղեցին ամենայն բաւական գանձը է ծախսով վա- րժն Չինսուրայ Եկեղեցւոյն. եթէ այս ամենայն բաժանորդակից ու. անյապաւ վախճան ըստ մարդիկ Յոհան ուրիշ և Եկեղեցին չէն պահեն, կարելի է. Բայց եթէ այս մեջոցս ծանր երե- ւոյթ, կարեն Պատուելի Կառավա- րիչ Սրբոյ Եկեղեցւոյ մերոյ ժո- ղով Աղքատին հրաւիրել.

Ես՝ վերաձայնու ընտրել զոք զօր- ծոյն, որ ատուել եւս բարեգործին լի- նի եթէ Արժանապատիւ Աւագերէց

մեր ։ ընդ վիճակաւոր Գանձասարայ տեղւոյն յանձն առնուցուն զայն ։

ԵՐԿՐՈՐԴ. շնորհեսցի թուղթ իւր 'ի նոցանէ յորոց բնակին, առ ամենայն Հաստատութիւն մեր 'ի օգնութիւն Հնդկաց և յայլուր, և հրաւիրեսցեն զնոսա յԸնկերութիւն Սրբոյն Յովհաննու Կարապետի ։

ԵՐՐՈՐԴ՝ ընտրեսցին օգնական պաշտօնատարք 'ի գործ ածել 'ի ներքոյ Գործակալաց Սրբոյ Եկեղեցւոյ մերոյ։

ՉՈՐՐՈՐԴ՝ գործ նոցա լիցի հաստատել անդ դՀայերէն Տպարան մի , և 'ի ձեռն նորա տպագրել զանազան ազգայինս և բարեկրօն մատեանս ։

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ՝ կարգել անդ և զդպրոցս ։ վասն այնոցիկ որոց հաճելի ծառայել Ազգին ջանասիրութեամբ, գանէ վասն Եկեղեցւոյ մերոյ որ անդ ։

ՎԵՑԵՐՈՐԴ. շինել անդ 'ի դուռն Եկեղեցւոյն զմատուռն , որոյ գործ լիցէ ապաստանութեանց, զի զպաշտօն առ 'ի սպասու Եկեղեցւոյ մերոյ, և 'ի վաճառ մանկանցն ։

Վարդոյն Սրբոյն Յովհաննու Կարապետի լիցի ընդ կառավարութեամբ վիճակաւոր Գանձասարայն , առ 'ի միաբանութիւն տեսուչ մատակարարութեան նորա ։

Տպարան և Մատենադարան երկոքեան 'ի միասին , ոչ առնուլ պահանջեն քան զհինգ հազար ռուփի ։ Թէպէտ և ընդ այս գումար կամաւորեսցի 'ի վերայ 500 միաբանից , իւրաքանչիւր միաբանի հարկեւ բաժին Կալկաթայ առ ռուփի հաշուելով ։ Յորոց առաջին Սուրբ Նազարէթ Եկեղեցի մեր 300 միաբան ; և փոխանակ այսր՝ ընծայեսցէ զառ մեր ծախուցն որ 'ի վերայ Սուրբ Յովհաննու Եկեղեցւոյն Չինսուրու ։ որ առնուլ չափեսցէ է իւրն , քան թէ

այժմեան ծախս առնելով յառաջ գնայն ։

Մնացեալ երկու հարիւր միաբանքն մին 100 ռուփով վաճառեսցին 'ի մէջ Ազգին , այնու զաշանք՝ որ բաժանորդքն ըստ չափու միաբանացն բաժանորդ լիցին նաև մինից տասնեակ գործառնացն Տպարանին և Մատենադարանի ։

Եթէ ոք կամիցի գնել զմիաբանս , և ընծայել Եկեղեցւոյն , ընկալցուսցէ որդեգրեալ 'նոցա պահեսցի վասն յիշատակութեան և պայծառութեան նորա , առ յիշատակի պարգևողին , որպէս և վասն տպագրոյ ձրի աշակերտաց տեղւոյն ։

Իսկ որ կամիցի գնել զմի կամ աւելի միաբանս 'ի պահեստ տպագրոյ կենդանութեան իւրոյ , և այն 'ի վերայ այսպիսի հաստատութեան հրաման , կարէ գնել զնոսա և պահել վասն իւր , այնպիսի զաշանք՝ որ քանի կենդանի լիցի և կարող առնելոյ զանձն պահելոյ՝ մի ձեռնտուութիւն լիցի, թէ 'ի մեր զումարն և թէ յեկամուտ նորին մինչև զկօթնորդ ամն 'ի հաստատութենէ ընկերութեան Սրբոյն Յովհաննու Կարապետի ; և ապա յայնժամ կարէ տարեկան վաճառ առանց թէ դրութիւ դրամոյ միաբանի կամ միաբանացն իւրոց , և եթէ ոք կամիցի նորա հաշուերոց յառաջնոյ ամին ,

Եթէ Տպարան 'ի Կալկաթա , 'ի ներքոյ այսքան ծանր ծախուց տեղւոյ , գործոյ և գործաւորաց՝ ըստ տարեկան հարիւրին 25 դրուագ շահ , ուրեմն 'ի Չինսուրա առնելով կարէ բերել շահ ևս քան զայս և դրամ ձրի զանձնելով ։

Մատենադարան հաստատ , որքան ինչ միանգամ տեղին և հարկաւոր ծախուց պահանջեն ծախք՝ 'ի Կալկաթա , այնքան բաւական լինի գնել և յառ-

մարել զգործիսն անդ․ և զդրացեալսն 'ի նմանէ' մտօք զուգ չափ Եկեղեցւոյն․ քանզի ընկերութիւն կամ միաձայնութիւն բաց 'ի փոքուց ոչ ևս կարէ առնել սմին։

Պաշտօն յատուկ փառս նոցա է Համբարեալ, որք չուզեցան 'ի Սուրբ կանոն միայն, կամ չկարողանան նախամեծամեծ ծախուցն զեամ կալ, և այս յատուկ շինութիւն և սպասաւորութիւն կարող լինէ Եկեղեցւոյն, և թէ զարդարանացն նորա, ուր այժմ փախստ եւ ոչ գտանի։

Յանդիման թէ Ընդհանուր Հրատարակութիւնքն անցի եւս Բարեոք օտարոց ուխտ մի միա զինել 'ի վերայ բանին․ և մեք անշուշտ հաւատամք, զի եթէ Սուրբ Եկեղեցւոյն համօրէն երեկեալ 300 միաձայն ոստ փախստի ծախուցն 'ի վերայ Սուրբ Յովհաննու Եկեղեցւոյ ոտքեւյն, ուրեմն համար, որ 200 միաձայնս եւ ուրիշ ոտնոց կլինին, ապա կարելի կլինի սկսանել գործն, և շարունակել, թէ 'ի փառս Աստուծոյ, թէ 'ի պատիւ Սրբոյ նորա, և թէ 'ի պարծանս Համայնութեան մերոյ։

— Գ․Ե․ Յորդանեծար Եղա Մկրտիչ Եղիսէօն մի 'ի Հրատարակողաց ՀԱՅԱՍՏԱՆ լրագրոյ՝ առ Պարոն Եւրոպիոս Գալուստն Հաշունեկալ Եղբարանութեան Ընկերութեան 'ի Կոստանդնու Պոլսոյ՝ 15 Մայիս, թուով 1846 ամի՝ 'ի մասին Պատուելի Համայնութեան մերոյ՝ օրինակ գրոյ։

Յոյս ունիմ մասնակցութեան հնուէ զհամբաւոյ Ազգասիրութեան և միաբանութեան ազգայնոյ մեծամեծ գործոց Միաբանեալց որք այժմ 'ի Հնդիկս են, յուսալ մեզ ընկերեալ 'ի հայս և 'ի աշխար․ Բայց յուսալ այսպէս ընկերութեան սորին մերոց անց քան զպայմանն մայինքնկրի զերկնայերս վառաւորաց նոցին, զոր եւ մեզ առաջի դրեալ Ա․ կեսայք բարեկամի մեր։ Լեզուք, որք վառաւորեին յաղթ համայել, զնոսա մեր՝ եթէ ամենայն անձնարինք հնարաւորք են առաջի տեղայս Ընկերութեանս՝ համեղիս ասացեն յայտնեալ։ Քանզի զինչ այլ քան աղօթից սուրբ զօրութեան բանին՝ քան զոր անեներեան առանձինք 'ի վերայ սերելի Ազգակցաց մերոց 'ի Հնդկաս բնակելոց։ Յանկաւ եք թուով այն, որոց մասն ընկերութեանս զանձնանձն գործէք, զորոնք չէ առեալ զի գործակալ յայլոց յայլոց Եւրոպ․ Փարիզ, Հնդկաստան, Տփղիս, և այլ աշխարհաց համայնքն կան այժմ․․ թէ 'ի կողմանս և թէ 'ի նոր Ջուղա․ և որ քան մեր միահաղոյն հանդիսանոյն բարերար՝ Օրաղիրս Աղայեկը, մի Ազգասիրական խմաստն բանիւք 'ի հրաշալի զօրոյ։ — Վ․ատնայեալ չառ է մեզ լինել նմա միայն շնորհակալ և 'ի խորութենէ սրտի մաղթել նմին հաստատութիւն անխափան և բարգաւաճութիւն զայնմանաց ընդ հովանաւորութեամբ Աստուծոյ Ամենակալի, 'ի պարծանս Եղբօր լուսութեան։

Սակայն է ք, աղաչեմ, այսր առ մեզ յանուն մեր 'ի մի մի ապագայեալ մանկանց դործենեխ, ուստի և եթ, և յԱզգասէր Օրաղիրսն գործառեխ մեզ 'ի Սիրամեմեր ամենայն Տարբերս սկսեալ, բայց 'ի մտէ օրինակէ թուայն Ազգասէրի զորոյ ավետարանին ունիլ զանկամ, Գրեամ մեզ օրինակ յերաշխաւորութեան Եղբօր, և առաւ օրինակք յերաշխաւորչեւ զորոյ ասեն երեկին յաղս մեր փառս մայրաքաղաքէս, խել առ յերկինքն, զի մի միայն առաւ անձնուէս 'ի պատմառ զերկրն ծանրութեան, ոչ համաձայնեցաւ առ առաւելն։

Մեք առաք 'ի նշան սիրոյ առաքեմք Աստուածանան Ընկերութեանս երեք կնօսոյ յերաշխաւորեսցի թուայն ՀԱՅԱՍՏԱՆ անուն սրբագրն, զոր սկսեալ եմք հրատարակել յառ ուր առաւելում Յուլիս ամսոյ։

'Ի հաստատութիւն բանից Յորդանեծար Փաշատօնեցի մերում և եթ, և 'ի պատիւ փառաւոր Համայնութեան նորա յարգի որպէս. Յորդելի Հրատարակութեան մերայնեկց 'ի Հնդկաստան, այժմ համարիմք ծանուցանել առանոր, զի կարող լինի տեսանելոյ գրոյն, և 'ի գրեմոյ Գերապատիւ Եսայեանցի Արարատեան Ընկերութեան շքեղապատուեն ամենայն՝ մայրն 'ի Կալկաթա գիծութեանցն բանկանոյս․ հանդիպեցան ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ՝ հետազօտ Եղբօրէ Ընծայէն։

Պարոնայք — Ամեդէի Զօրաբեան ,
Ամեդէի Թորոսեան ,
Դիմիտրի Մարտիրոսեան ,
Յովսէփ Եղիազարեան ,
Եւսեբիոս Գալուստեան ,
Պ . Յ . Սարգսեանց ,
Մարտիրոս Սարգիս Յովհան ,
Զաքար Մ . Ամիրխանեան ,
Արզար և Ընկերք .
* Յարութիւն Արզար փառն Հայկեան
Հայերէնագիրքական ուսումնարանին՝ ի Նոր Ջուղա .

Ընծայեսցի՛ն որ և յոյլ քաղաքաց մերայնոց Ջէմալիա Ընդդանիութեան վասն այսը՝ ընդունելութեան օգնել զի- մեղցեն յօժարութիւն Հայաստանեայ մերոյ . Թերևս հաւատարարոց ի- բևանց որքան բարի անձին բիւրա- ւորաց այլ և այլ կողմանց . Յաւա- ջել պիտոյ թէ՝ ոչ յուսայցաս կել- Հաստատութեան իւրեանց յա- նուանէ Ընդդանէ .

ԼՐՏԱՔԻՆ

— Ի 17 և ՚ի 19 . ամսոյս մեծ Մա- րախտս մի ծովական թռչունս ՚ի կողմանէ արևմտից՝ անցին ՚ի վե- րայ Մայրաքաղաքիս . այլ գիտնա- կանութեանցն՝ յուշիցեն զբեղ լա- ւագիւն .

— Վարժքն հաստատեալ ՚ի Տէրու- թենէ Ընդդիմաց վասն քննութեան գետոց Բանկոյի՝ Հրատարակեցին ի վերահասութիւն իւրեանց՝ թէ զբե- թէ ամենայն գետոցն երկիրս յար- գին ընդ Թամբեր իւրեանց և հեղե- ղեն զմեծամեծս ամենայն երկրին , բերելով զաւազ և տիղմ . որոց եր- կրորդք և մեծամեծք բարձրացեալ են յամն զգօնագոյն իւրեանց . Այսպէս

* Զայս աշխարհ առաջեալ ՚ի Նոր Ջուղայ առ Հա- յաստանեայց Հ . Հ . Մանուէլ Թորոսեանն ՚ի Մեծ Մեծ- ... 1852 ... Ընդդանէ ... Օրհնութեան Սարգիս ... ՚ի ... աշխարհ ... կարգաւորեալ ...

այնոցիկ զծառաց որ յառ այլ բարձ- րանան յառաջոց անտի . և եթէ ոք խա- փան ապիկանել կամիցի այժմ , սպա- ռի զամաքօ բանալ զմայր յանձին այլն երկրին . որպէս զի առ ոսլ և տիղմն ընդ Ջրոյն վարեալ՝ ապառքն զետեղեսցին ՚ի գաւառաց . աստ հե- տևեսցուցանէ թէ ... Այս ե- զանակ ամէն յառաջանէ զգօնու ի երկ- րին ՚ի գետոց ՚ի վերա . վասն զի փոքր հաստատելով զմիջոց երկրին որ խար- ցանէ թմբոց կամ երկրոց գետոցն . Իսկ յետ յառ չափէ բարձրանալ նո- յա պարզ է ամէն խնայել զառաջին . Եթէ միայն զետքն առ բարձրանալ բերեցին , այս երևան օգտակար . բայց եթէ ընդ աւազոյ և զպարա- րտութիւն երկրի բերեցեն , ապա զիւ երկրին յարգաւորութենէ անտի .

Բանտք կամ թոչմք գետոց ոչ օգնեն ամէն ընդդէմ յարդութեան . քանզի եթէ ձևացեալ իւր զամէն ընդ այն ջուրն ազդեալ առ ուէլ աստո- կութեամբ գետոց տարածեր մինչ ևկել զմարդ և զանասուն , ապականել կա- րէ զծառս , և զոգիզին գիւղ և ագարակս ծածկել . Բնական յինթա- ցիւք յարգութեան այս այնպէս ոչ կամ զաւն ուրեմն պատահէր Չինթա- ցու 115 ամաց՝ երկրաստան յարգա- թիւնք Գամուրղայ և Ըլբի գետոց և մեկ յինթացս վերջին երեսուն ա- մաց , անհնարին աղէտ և ծախս պատճառեցին .

Ի 1855 մինչ ՚ի 1845 ծախե- ցան մեծ 19,75,891 — Կամքմանս ապաքէք . 14,77,891 — առան Օ ր- մինդարաց կամ կոչու անծանօթաց վա- սին մեծառ արտաքեց նոցա . ընդ ամենայն 54,51 — 50 — 12 — 2 . կամ

տարեկան յերար վերայ՝ 3, 45.145. դոյս վերջին, կամ մի տարին դա-մոր ծխասուն, ինչ բարեաց՝ ի յայտ եղեալ՝ կարող էր փրկել զաղքատ-նեն յաղքատից և ՚ի ձեռաց մահ-վամբն։

Ընտանի ընթացք գետոցն անխա-փանալիքն է զոր զորաւորապէս կոմպլեմպլատարոյն։ Օրլէանի վաճառ-Գոնզորել և Բալդվինի պաշտօնա-տար բերանք Գանգեսյ ՚ի 1838. թուոյ զիջեալ մեծամեծ չափս ու-ղարկին, յայնժամ Ոնձան և փոխ-գաւ բանակացն՝ ոչ ընաւ։

Խօսելով նաև ՚ի վերայ սուրբ-ւանդարար զօրութեան Գուանգբաթ գետոյ՝ ասեն, թէ օրական արաւ յայլ ուղղն՝ արժէ 1 կամ 2 ռուփի-իսկ նոյնչափ գնանի ՚ի սահմանս Բարդուանայ մինչև 913 ռուփիս, ՚ի վերջոյ՝ ծախին զհրաշխաւորութիւն իւրեանց՝ բանիւս, թէ «Զեր ...

[illegible]»

Թուղեալ ՚ի բաց զապրերութիւն կարծեաց յայսնիւթ՝ ծանօթս սակը ընթերցողաց մերոց, թէ զայս ընտ-րել և թարգմանել, մեր ՚ի մէջս զա-նազան յօրս, յառաջագոյն յայս առ-նէ զխափուլ մեր առ ՚ի հաստատու-թիւն Անգղիոյն ընկերութեան իւրք, վասն ՚ի կողմն գնելոյ ազգեմնգուրս գետոցն Հայրենեաց մերոց, թէ ցերկիրս արդիւնաբերութեանց, և թէ յաջող նախատեսութեան մտաւոր-րանեն առաւել, յորում զայս իւր ընթերցողացս։

———

ԳԱԼՈՒՍՏ

Պարոն Կարապետ Դեհէնար ՄԵԹ տեսիւ հանդերձ ՚ի Կոստանդնուպոլսոյ և Պարոնայք Զարամեան Մաճառ և ԱԵԹ Յակոբի Մանուկ ՚ի Բուսրայէ նաւս, առերդ հարեն առ։

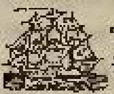

Նաւն ԾԱՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԱՐ ՚ի Սինկա-փուրայ։

Նաւն ՅՈՎՍԷՓ ՄԵՆՈԻՆ ՚ի Սանդավուայ, յա-րում զարձաւ Պարոն Թ. Խ. Շահնազար և Տէ-րեն Գ. Մ. Մանուկեանց պառակէն հանդերձ, և Պարոն Մ. Ցովակիմեան։

ԵԼՈՒՍՏ

Պարոն Խաչիկ Յ. Տէր Գրիգորեան, ՚ի Մին-կափուր ՚ի 26 ամսոյս։

՚Ի Բոնպուա

Նաւն ՀՌՈՎՄԱՅԵ ԱՆՆԱ ՄԱՐԻԱ նաւա-պետն Ն. Հինճերդ, վասն անցք և բեռ-նափոխմանն առ—ԱՂԱՆԵԴԵԱՆՑ ԵՂ. ԹԱՐՈՒ

՚Ի Մակաոյ և Բոնպուա

Նաւն ԽՆՈՒԹԸ, նաւապետ Հ. Բ. Կէնթե-վասն անցք և բեռնափոխմանն առ.

ԱՐԱՄ և ԸՆԿԵՐՔ

———

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Բոմբայոյ Հերալդեր անուանեալ օրագրութիւնն փոքր մի այլ այլու-թեամբ յառաջ բերելով պատմական կատարած անարգու աղմկմանն Աստ-րախանայոց՝ յաւելու. թէ Պարսիկ ան, որ պաշտեալ էր կղզումար իւր զրանից առ ՚ի ծախս ուխտագնացու-թեան իւրոյ ՚ի Մաքքա, բովան-դակապէս նուէրեաց զայն ՚ի գին ա-րեան Հերթատմէնին այնորիկ. որոյ Կորովայն գնչու. ընդունել զայն, բայց Կարապետ Գիւլզար յառաջ տարաւ զեղեան անգթութեան իւրոյ՝ և զհատուածն փութացոյց. Արա-զեան Բուշնարդ մեր երկոց զանխա-պէս ՚ի վերայ կղզին կարաւան ազ-գայնոց իւրոց՝ Հայրապետի և Աստ-ուածատուրյն մարմնով, և Կարապե-տին Գուլպատի հագուստ. Բոյը նորա, որ և Տէկին Բարձրատիճան Միրզա Գուլթի Մելիքեանց Աս-պետի՝ արգել առի եղբարն զմեռ ՚ի

տան իւր ։ Հոգւով չափ ցուցինք արդարև ընդ գրութիւն այսօրինակ ազգասիրի, յորում Պարսից ու այնքան գիտոյ յանձնառութիւն Հայոյն՝ մինչ գղուեալ ուխտին փրկական արեան նորա ըղձալի, յորում որդի սրբանուէրւոյն զինւորի յերկինս վերծանութեանէ, և զգին ընդ արեան ընդունել կամի ։ իսկ Կարապետ Գևելցաւ, թէպէտ զերկիւղն Աստուծոյ և զարհամարհանութիւն Ազգին՝ ոչ ափսոսալ Հայոց և փառաւոր անւանցն կցորդելոյ ընդ որդի երկանութեան իւրոյ, ոչ խնայեալ զանէ ՚ի պատիւ Արքեպիսկոպոսի Պետրոսի իւրոյ, ոչ հայեցեալ յերեսս Արքեպիսկոպոսաց փեսայիս, ոչ ինչ զգուշացեալ զկարեպաշտ և զազգասէր այն Ալէքսանդր խանն Աստրախանի Հայկազնեայ որ եռ իւր զայն երախտաւորութիւն, և որ մեծն է, անձին և պատկառանս ամենայն նորա ՚ի մերոց Հայրապետաց կառավարութեան Եպիսկոպոս Մովսիսին Գեորգեան՝ զանկեղծութիւն իւր այսօրինակ յառաջ տարաւ ՚ի մերոց ազգակցի իւրում Ընծայապատուեալ և անհրաժեշտ ազնուութիւն Կարապետի Գեղամեան ՚ի կառավարել զիւր մեծատեղի տան, նախ քան զամենայնութիւն բեւ իւրոյ ընդ Ազգակին Մէլիքեանց յայտնի է ամենեցուն ։ Բայց արդ՝ երկրին կարգեալ դաստուոց և գիր գեղ՝ փափաքանի երկիւղիւն և զօրութեամբ մարմնոյ զզգաշտան իւր, և Աստուծոյ փառս տալով ըղձեաւ արևմամբ Ազգին շարժեալ, քան յերկրաւոր բարեկամաց իւ բոլոր Յամեղբօրն ոչ այնքան առնոր փերթերեն, քան թէ առ կարգ որդոց նորա յայն պաշտօն, որ ՚ի վեր էր քան զխելս։

Իւ յերուշ Աղէքսան Ամենապատ-գին նորա և յայն աշխան էր ընդ այս ։ Բարեկարգ առաջնորդ Միքայէլ Գոլուբին արժան էր մնալ, արտասուաց նորա, և լուաւ կայ ։—Այսթէ Մնջեան Խաչիկ արժանի է առաքեալին մանուկ լինել սերկեւն ծառայի իւրոյ Բայց սիրով, և Հայոց սիրով, զի անմեղեքին մի այդ և արեան, այսպէս ապաշխար անմեղք զղջացմութիւն Ընծայական ՚ի մերոց մեր՝ և որդւոց մերոց ։ Խոնարհութիւն է յեռանդն, յորում միայն անշարժ հոյ և մեոյ երախտութիւն ։

—Գրէ Հայրի Ընծայ Քրիստոնեայ կամ ՚ի Քրիստոսէ՝ "Բարեւեք անձն թէ Տէրն պատրաստութիւն անուանէ պատերազմ առ ընդ Ընդդիմակս, բայց այս Հայրապետ Հաւատացեալ միայն ՚ի բարեկամաց Աստուածայնոց, զի սէրս Տէրն սերտ կապեալ ընդ Ընդդիմացոց՝ առ երեսս և եթ կերծառոյն զերակեալ եթէ բարեկամութիւն ընդ Աստուծոյ, որք արդէն իսկ զայն կոչեցին ՚ի սուրբն Տէրութեան իւրոյ ։"

Եթէ Հայրի Ընծայ Քրիստոսի առնուազն պատուոյ կաշառոյն փնտռել, կամիցի զփառս Ազգի իւրոյ և զհետևութիւն Թագաւորին, ՚ի կամս իւր է ապառնան գործն ։ Բայց մեք այժմ թուի մնանել նորա ՚ի սերտ Թագաւորին, և կարծել ՚ի գուշակ զխորհ խորհրդոց նորա՝ առ ՚ի պատիւ միոյ և յարմարութիւն միոյ հոգւոյն ։ Աւագ Երեքնարդու ձեռնարկութեամբ զայն ոչ կոչեցին ՚ի սուրբն Տէրութեան Պարսից, բայց եթէ համեմատութեամբ Խնքնակալին նորա, ուր ընդ համբաւոյն զորութիւն Քրիստոսէ ոչ միայն յանձն Թագաւորի պատուական զօրաւոր իշխանութիւն, այլ և զանխափան կառավարութիւն, որ մեզ երեւեք ընդու-

նեկէ չէ. բաց պատ մ'ի ձեռին ունիմք զօգգային մէջասակաղղութիւնս մեծամեծաց և աշխարհաշէն կառավարութեանց Նորին Արքայականին Մեծութեան ՆԱՍԻՐԷՏԻՆ Շահի Պարսից։

ԱՆԳՂԻԱ

Լոնտոնոյ ժողովարանին նշան զուժմնաւոր և պատմութեանն յիշատակաց, որոյ զնետ յաջորդեցաւ մահ և փոխադարձ ելոյ մաւանէ. Ըստ ծերակուտին նամակոց է յառաջ 'ի մասին գաւառին ամենայն ինչ ստացուածոց այսոցիկ. Խորհրդական ընդ այս գործ ամենայն անցեալ ամեն ատենասացաց մեծամեծութեանց աշխարհին. բայց այժմ ծամ է յանձնառութեանցն փոխել աստեղաց քան նախատամաց. Հնոցն մեծ կողմանց Լուսաւորչին հացին թէ ունին 'նէ քան զԱնգղիական մասին երկիւղին ընդհանուր պատմութեան մեծ խորհրդական ընդ արտաքսեալ և աւելորդ աշխարհին. Յանցեալ Հոկտեմբերի ամսոյ ծախս լիրաից հատուած յառաջեալ. Իւր կարծիք թէ նոյն կայցէ և մնացէ ընդ ամենայն.

Բանասիրական

[illegible] 'ի թիւ 67 էջ

Անուանք Ճանապարհաց Պինանդոյ են բազ հետաքրքիր կարգիք. Ծաղկեկոց փողոց, լուսաւոր փողոց, Լուսաւորչական փողոց. Ենիկէյեական փողոց, փողոց Ախենացւոց, Ներքնափողոց Չէքէնց, փողոց շուկայի, փողոց Չուլհակաց, փողոց Հայոց, փողոց Ալեմացւոց, Ներքնափողոց Տղաքաւոր, փողոց Մարգերացւոց, Ներքնափողոց Պաւղոսեան, Ճանապարհ Պաւղոսեան, փողոց Պինանդոյ, փողոց Խաշատուրի, փողոց Թագուհւոյ, փողոց Պիռոսոյ, Ճանապարհ Պինանդոյ, Ներքնափողոց Սուլթանոյ, ուղի փողոցին շուկայի, Ներքնափողոց Չուլհակաց, փողոց Լեթայ, փողոց Փարիզուոյ, ուղի Ժննդարանի, Ճանապարհ Նորաւանի, Ներքնափողոց սիրոյ, Ներքնափողոց Պինանդոյ, Ներքնափողոց Համբանի, Խորանարդ Ճանապարհ, Ճանապարհ Բոլոնիոյ, Ճանապարհ Անգղիարի, ուղի փողոցին Անգղիարի, և խաչաձև Ճանապարհ։

ԱԼԺԻՐԻԱ. — Յունուարի և Փետրուարի են ամիսք չարութեան և ջերմութեան, և Նոյեմբերի և Դեկտեմբերի անձրևային. այլ առհասարակ հաղիւ երբէք անցանէ եօթնեակ մի բայց յառաջին երկուց ամսոց ամենայն զուարճանալի կղզեացն զորավոր անձրևոց։ 'Ի Գրօջաւոր Բլրի, որոյ բարձրութիւն երկու հազար երկերիւր քառասուն և ութ ոտնաչափ համարի, ջերմաչափին ոչ է յանէ երբէք 'ի վեր քան 278 աստիճան, ստորև անցեալ ամսոյ 174, և իջանէ 'ի 66. իսկ 'ի զաշտավայրի 176 աստիճանէ հասանէ 990. Այդպէս կարծի առողջարար համարի. Այնմայն մեծնազգաւորին Պինանդոյ նմին և նահանգին փոխադրեցի Արքա Էրնա կոչւոյն, ունելով զօգտակարութիւնս կարի առանձնաւոր կարգի Դ երկնաչափին. որոց առաւելագոյն երևելիքն ընդ քառանիւ չորս ժամն են երբէք կամ չորք աստիճանք և եթ 'ի հասարակի, զոր ուրեմն անցեալ բան 11. Յոլովութիւն և մաքրութիւն մթնոլորտին համբաւեալ դարձութիւնս հողոյ. և գեղեցիկ ամեն այգաց և անծանք կազմուածին, այնչափ չորք, արևադարձ և այլազան անուշից. Նա նոյնքն կղզին ըստ մեծին և ձորոյ և

խաղաղ Աֆրիկեան շուրջանակի գա-
ւառացաւորք կղզեօք արտաքսեալ զօր
զօրհալ, և համօրինակ երկիւն
կուէգոյն չարաչար ի բանիք որ-
պէս աշտարակօք բարձրացեալ. հան
գերձ առաջնորդ սիգօք՝ մերթ ՚ի
ծովէ և մերթ ՚ի ցամաքէ շրջելով
կարէ ամենայն և պատուական առ-
նեն տեսարան զբնակութիւն ՚ի մէջ
գաւառացն Պեմանդրոյ.

Շարունակելի

ՏԵՍԱՆ ԽՈՍԱՀԱՅՑ Ծ. ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ
ՕՐԱԳԻՐ

Շարունակութիւն տեսանելեաց ՚ի 91 երես

Ապրիլ 12. Իբր եւ առաւել սաստ-
կացաւ յորդութիւն յորձանացն առ
Պենդեբիւ, և երևեցաւ փոքրագոյն
նաւակ մին. յորում այր մի կարմրա-
գգեստ անցանէր ջանայր մտել թի-
ակաւ մերձենալ առ մեզ. Նաւա-
պետն զխոսկաւ ածեալ՝ ծանեաւ
եթէ ՚ի վտանգի կայ փոխադրեալ ամե
պայծառ է ընդէր. նոյն վաղն ընդ
փոյթ ևեւ առաւօտն կացեալ էարին.
որպէս զի տեսեալ կոչէ զնա, և
եհիւրն առ մեզ: Սակայն յորձանքն
վարեցին զնա ՚ի սորին կողմն. իբրև
եանս նաւապետն եթէ անանձնականն
է ՚ի նաւէն առաւօտն և բերով զօ-
րութեամբ մերձենալ առ մեզ ամենա-
բերն վասն յորձանացն՝ զի մտեալ թի-
ակաւ չերկրային կողմն յաջողապէս
թիավարեր. ի ձայն զեն մակոյկն ուժն
արշաւանէին. և համին փութով և
ուժին զնա ՚ի մակոյկն և վասնակե
նորա կացեալ յետոյ առ՝ հարիւր ուժ-
մին ՚ի մէջ երկու ժամուց եկին. Իբր
հայց զնա նաւապետն Մարդի լեզ-
ուաւ. ուստի՞ գայս. և այն. Ասաց
եթէ երեք ընկերք էաք մեք. և
առնէաք զկորիզ նաւակ մին. և ՚ի Բոր-
թոմկից եկեալ փութոյք ՚ի քաղաքն

Պենդեբ, և ՚ի ձանապարհորդութեան
մերում մինչ մերձեցաք ՚ի կղզին
Պենդեբ, հասին ՚ի վերայ մեր եօթն
նաւակք Պենդեբեցիք. կապեցին զմ
մեզ ՚ի նաւին, և ՚ի ծայր Պենդեբ
կղզւոյ հանեցին. ուր զմեզ մի ՚ի մէնջ
ուրոյն ուրոյն ՚ի ծառս անտառին
կապեցին. առին զնաւակն և զամե-
նայն ինչս մեր, գնացին. Իսկ այս
պէս կապեալ կայաք ՚ի ծառսն.
պանդալ շուրջառ. իսկ երկուքն ըն-
կերքն իմ կրծեցին զպարանսն՝ ազա-
տեցան ՚ի կապանաց և փախեան՝ ա-
ռանց արձակելոյ զիս. և ես հնարե-
լով նոցին օգնականն՝ հազիւ թէ
կարողացայ համանել զպարանս շու-
րթին զոր մի ամիւրջ, և մինչ կամէի
փախչել և ես յանտառս գինի ընկե-
րաց իմոց, տեսի զծայր կղզւոյ նա-
ւու ձերոյ, և առ ծովեզերբին զնաւա-
կին զօրոյ. որով արիացայ համա-
նել առ ձեր նաւն և փրկիլ. թէև
հնոյ օր է այսօր կամ՝ նօթի և ծա-
րաւ, բայց յորձանքն և ես թուլա-
ցուցին զիս, զի որքան փութայի յա-
ռաջանալ, այնքան յետս վարէին զիս
Իբր մինչ խաւեքն զօրս, չկարեմ կալ
յոտին անկաւ. և չկարեմ յուզել զբա-
րառ իբր. զի նաւակեալ էր հոգաս,
վասն որոյ նաւապետն ՚ի գութ շար-
ժեալ՝ հրամայեաց սպասեաց սպասա-
ւորին իւրոյ զարմնոցել, և ոչ ապ մե-
ծագործեալն կերակուր տուաւ այլ քաղ-
ցրր ջերմոկուակարագոցնեալ զկոկորդ
նորա և տալ սակաւ առ սակաւ կերակ

Շարունակելի

ՏՆՏԵՍԻՆ ԼՍՈՒՐ
ՀԱՐՍԱՆԻՔ

Պսակեցաւ Ջնջթլու Մ Մարգարեան անուանեալ ընդ
Օրիորդ Մառիամ Դ. Մկրտչեան. ի 22 ամսոյս.

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱԶԳԱՍԻՐԱՑ ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ԵՒ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ
Մ. Դ. Թաղիադեանց Վ. Խմբագրող